

tu es ci på väg

STOCKHOLM (TT)

Svenska forskare är på väg att lösa problemet med avgasrening vid dieseldrift.

Inom ett halvår inleds försök i större skala vid Volvos lastvagnsfabrik i Göteborg.

Sedan drygt ett år ska alla nytillverkade personbilar som säljs i Sverige vara försedda med katalysator.

Diesebilarna har däremot sluppit undan, eftersom det inte finns någon bra metod att rena dieselavgaser.

- Lovande

Men nu har forskare på institutionen för kemisk teknologi vid Lunds universitet utvecklat en reningsmetod som de själva bedömer som mycket lovande.

Den går ut på att samla upp och förbränna de cancerframkallande sotpartiklar som finns i avgaserna.

— Forskarnas resultat är intressanta, men utprovningsen befinner sig i ett inledande skede. Det är för tidigt att dra några slutsatser om framtida produktion, säger Henrik Landälv, chefskonstruktör vid Volvo lastvagnar.

- Avgger kväve

Lundaforskarnas försök går ett steg längre än de metoder som hittills praktiserats. Där har man nöjt sig med att fånga upp de farliga partiklarna i filter. I en katalysator oskadliggörs partiklarna på kemisk väg.

Men även om de nya idéerna skulle visa sig genom-

förbara löser de inte hela avgasproblemet. Dieselmotorerna kommer även i fortsättningen att avge stora mängder kväveoxid, som verkar försurande på miljön, skadar jordens ozonskikt och irriterar andningsvägarna. De katalysatorer som finns för bensinmotorer reducerar dessa utsläpp väsentligt.

□ Måste ändras

Dieselmotorer kräver dock andra lösningar, eftersom avgaserna innehåller ett överskott av syre. Den katalytiska reningen av bensinavgaser förutsätter ett syreunderskott.

— För att minska kväveutsläppen från dieselmotorer måste deras konstruktion ändras, anser doktorand Fredrik Ahlström vid Lunds universitet, som deltar i forskningsprojektet.

Olle Åslander, chef för naturvårdsverkets tekniska avdelning, bedömer Lundaforskarnas försök som "ytterligt intressanta".

— Att bli kvitt sotet i dieselavgaserna är inte tillräckligt, men det är ett viktigt steg på vägen.

Spelmansstämma lockade många

— Det har gått enormt bra. Flera grupper har spelat från scenen och mer publik har lyssnat än förra året.

— Nästa år blir det en ny spelmansstämma, det lovar jag!

Så sammanfattade Ulla-Britta Wistrand, ordförande i Eskilstuna spelansgille, den spelmansstämma som hölls på lördagen i Eskilstuna Folkets hus.

Det var en spelmansstämma där ett 80-tal, kanske flera, spelmän spelade låtar i olika grupper.

Även så kallat buskospel spelades i andra rum i Folkets hus.

□ 500 personer

Närmare 500 personer uppskattas ha kommit och lyssnat på folkmusiken de här timmarna.

När så allt detta spelande från scenen i stora salen och buskaspelet hade tagit slut, behövde spelmännen äta mat och vila en stund — innan dansen tog vid.

Att få folk att dansa — vid bröllop, begravningar och andra festligheter — är vad spelmansmusik egentligen syftar till.

Spelmansstämma i februari är annars inte det första man tänker på, men Kåre Widén, en av spelledarna den här dagen, menade att en spelmansstämma på den långa, sega vintern förr var det vanliga.

Det var då det behövdes uppfriskande avbrott med musik och dans som motvikt till kylan, mörkret och tristessen.

Det här var den andra spelmansstämma i Folkets hus i Eskilstuna. Kåre Widén, liksom de övriga i Eskilstuna spelmanslag, är tacksamma för att kommunen ställer upp med lokaler.

- Vi ska försöka få det här till en tradition. Det har varit eftersatt i Eskilstuna de senaste 20 åren med spelmansstämmor. Men det gensvar vi fått visar att det finns ett klart behov.

Men det finns ytterligare ett skäl att lägga en spelmansstämma till en vintermånad och inte hålla den utomhus på någon myggrik, skogsdoftande plats på sommaren: risken att kollidera med andra stämmor.

□ Spel med andra

På sommaren finns det gott om spelmansstämmor. För arrangörerna, som i Eskilstuna, gäller det att lägga den så att den "går fri".

Det är nämligen så i den här branschen att spelmännen åker dit där det är spelmansstämma. Att spela med andra spelmän för publik är det viktiga, det som driver dem att hålla den här folkmusiktraditionen vid liv.

Det här gör att "alla" spelmän åker på "alla" spelmansstämmor — förutsatt att avståndet är någorlunda rimligt.

Till spelmansstämman kom spelmän i huvudsak från Sörmland och Västmanland.

□ Gånglåt

Svante Lundkvist hälsades välkommen till årets spel-

mansstämma, varefter alla spelmännen samlades på scenen, de flesta med instrumentet fiol, men även en del med nyckelharpa. Ett par gitarrer och en basfiol fanns också med på scenen, som blev för trång för att rymma alla.

Fast spelmansstämma ännu inte har blivit tradition hör det till att den inleds med Lästinge gånglåt. Den är skriven av den kanske skickligaste spelmannen från förr, Anders Andersson från Lästinge. Sonsonen Yngve var med bland spelmännen i Folkets hus den här dagen.

Och den låt som ska avsluta spelmansstämma är bestämt. Det är Österåkers brudmarsch.

Bo Björkman, Eskilstuna spelansgille, var skicklig konferencier för alla låtar som framfördes denna eftermiddag.

□ Buskspel

Även så kallat buskspel hördes i många rum i Folkets hus. Buskspel syftar på det spontana spel som uppstår på spelmansstämmor när det är sommar och grönt och spelmännen släpper loss utomhus.

Ulla-Britt Nilsson, Eskilstuna och med i Tunaharporna, var i en sådan grupp. Den nyckelharpa hon spelade på har hennes bror gjort och gett i födelsedagspresent.

Ulla-Britt tyckte det var roligt att spela så här i grupp med spelmän.

— Det är nästan roligare att spela så här än för publik, då blir man lätt nervös, sade hon.

Text: ÅKE TENSER

Foto: RUBEN FRANSHOLM

Unga spelmän från Rekame folkdangille, som deltog i lördagens spelmansstämma i Eskilstuna, fr v Malin Wägstrand, Heléne Fredriksson, Jenny Lundblad och Patrik Andersson.

Gunnel Härås (t v) och Ulla-Britta Wistrand spelar på nyckelharpa.

Yngve Andersson spelade på stämman i Eskilstuna. Han är sonson till kände spelmannen från Lästinge, Anders Andersson.

Branta Bäckens spelmän från Tumba på Folkets hus-scenen i Eskilstuna: Anders Byström (t v) och Kjell Widén.

Vårens nyheter av GARDINTYGER har kommit in!

Vi utför allt i

GARDINSÖMNAD, LAMBRIKÄNGER, DRAPERINGAR m m

Vi åker även hem och ger råd och mäter dina fönster.
Snabb leverans på sömnad.

Prisexempel:

Enfärgad Chintz, 150 cm br 79:-

Blommig Kretong, 120 cm br 69:-

Välkommen till Din **Hemtex** butik

Här på går "buskspel" av fr a Kerstin Gadd, Eskil-